

ΟΔΟΠΟΡΙΚΟ ΣΤΗΝ ΚΑΡΔΙΑ ΤΟΥ ΝΟΤΙΟΥ ΤΑΥΓΕΤΟΥ

[ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΑΝΑΓΙΑ ΤΗ ΓΙΑΤΡΙΣΣΑ ΩΣ ΤΟ ΠΕΡΙΦΗΜΟ ΔΑΣΟΣ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΙΚΗΣ]

Κατακτώντας την καρδιά της Βασιλικής

ΚΕΙΜΕΝΟ - ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ :
ΚΥΡΙΑΚΟΣ ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ

Με βασάνιζε από χρόνια εκείνος ο στίχος του Νικηφόρου Βρεττάκου, του ποιητή που γεννήθηκε κάτω από τον ίσκιο του ψηλότερου βουνού του Μωριά:

“Δεν ήταν βουνό. Ήταν το πρώτο ποίημα που ανοίγοντας τα μάτια μου / διάβασα, ο πρώτος μου φίλος / που συνόριαζε με το φως. Και γι αυτό: μετονόμασα σε Ταΰγετο το όρος Αγία-πη.”

Χρόνια και χρόνια περιδιάβαζα τον Ταΰγετο κι αφουγγραζόμουν τις κοιφίες, τα φαράγγια, τα γεωφυσικά του βάθη και τα απόκρημνα πρανή. Και πάντα με έθελγε αυτή η πλούσια πέτρινη χαίτη, καθώς την πρωταντίκριζα, οδηγώντας εκείνες τις ευθείες μετά τη Σπάρτη. Γιατί θαρρούσα πως δεν θα μπορούσα να την κάνω δική μου. Όσο κι αν την πιλάτευα.

Ύστερα από κάμποσες φορές, που το περπάτησα για καλά, δύο φορές στην κορυφή του κι άλλες τρεις-τέσσερις τα ονομαστά φαράγγια (του **Βυρού**, του **Κοσκάρακα** και του **Ρίντομου**), μου έμεινε μια πίκρα πως δεν ήξερα τίποτα από αυτό το πληθωρικό κι εντυπωσιακό βουνό που σε συναρπάζει όσο κανένα άλλο, κατεβαίνοντας για το Γύθειο. Πίστευα όμως με αφέλεια πως κάποια χρονική στιγμή το είχα μάθει αρκετά. Βασιική αφέλεια κι απερισκεψία των πεζοπόρων. Λίγο να περπατήσουν ένα βουνό, θαρρούν πως το κατέχουν. Ωστόσο έπρεπε να ωριμάσω για να καταλάβω ότι κανένα βουνό, όσο κι αν καμώνεσαι πως το κατέχεις, δεν πρέπει να λες ότι το ξέρεις καλά.

**Το κάστρο
μοναστήρι
της Παναγίας
Γιάτρισας.**

Από τότε που το κατάλαβα, άνοιγα τους χάρτες των ονείρων και έτσι απλά, δίχως διάθεση κατάκτησης και “γνώσης”, μάθαινα, βαδίζοντας αργά-αργά στα υπέροχα χνάρια του, βυθιζόμενος στο όνειρο της αίσθησης και της μαγείας.

*“Ο Ταΰγετος δεν ήταν βουνό.
Δεν σε υποψίασε το απίθανο ύψος
και το απίθανο φως που τον κάνουν
να μοιάζει όπως ένα, πότε χρυσό
και πότε γαλάζιο πολυπύργου...”*

συνεχίζει ο Νικηφόρος Βρεττάκος, ο βάρδος της Μάνης, που γεννήθηκε στις **Κροκεές Λακωνίας**, έχοντας από τα γεννοφάσκια του απέναντι αυτή την “έξαρση που ανελίσσεται κάποτε και χωρίζει τ’ αστέρια σε από κει και από δω”.

Ήταν τέλη του Αυγούστου, όταν η γραμμή που χάραξα απάνω στο χάρτη του μυαλού, επίανε από κάτω σχεδόν από το Γύθειο της Λακωνίας κι ανέβαινε σιγά-σιγά ολόκληρη τη νότια ράχη του Ταΰγετου κι ύστερα έβγαине ως την καρδιά του βουνού, εκεί δηλαδή όπου άρχιζε να ξεδιπλώνει την υπεροχή του το μοναδικό, υπέροχο και, φυσικά, απροσπάτευτο, **δάσος της Βασιλικής**.

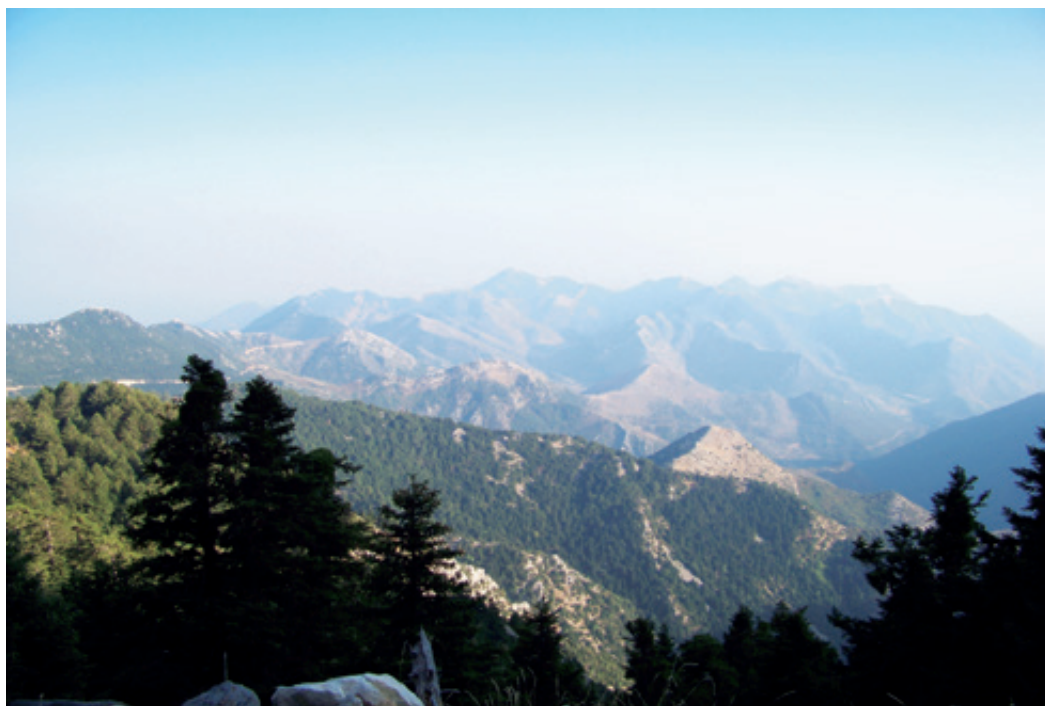
Για να καταλάβει κανείς τί είναι το δάσος της Βασιλικής, πρέπει πρώτα να το προσδιορίσουμε γεωγραφικά κι ύστερα να το ανιχνεύσουμε απάνω στο χάρτη της “Ανάβασης”.

Το δάσος αυτό πήρε το όνομά του από το χωριό της **Βασιλικής Λακωνίας**, ένα χωριό που βρίσκεται νότια από τη Σπάρτη, στις παρυφές του Ταΰγετου και λίγο πιο κάτω από το περίφημο μοναστήρι της **Γόλας**. Ουσιαστικά το δάσος δεν έχει καμία σχέση με το χωριό της Βασιλικής, καθώς δεν υπάρχει οδική σύνδεση του χωριού με την καρδιά του δασικού συστήματος. Απεναντίας το χωριό της Βασιλικής συνδέεται με την **Άρνα** κι από κει, με χωματόδρομο, επικοινωνεί κανείς με το **Σελεγούδι**, στο οποίο βέβαια φτάνει ασφάλτινος δρόμος από τις **Αιγές** του Γυθείου. Από το Σελεγούδι πια ανηφορίζοντας τον ασφάλτινο δρόμο, φτάνει κανείς στον αυχένα της **Γιάτρισας**, όπου απάνω στην κόψη του βρίσκεται και το ομώνυμο και διάσημο μοναστήρι της νότιας Πελοποννήσου. Εδώ κόβεται η ασφάλτος, αλλά κόβεται και η ανάσα μας από την απότομη και φριχτή όψη του κάστρινου μοναστηριού, που έχει δυστυχώς αλλοιώσει το σύμπαν, με την επίνευση του τοιμέντου και των οπλισμένων τειχών του.

Το μοναστήρι βρίσκεται σε υψόμετρο **1050** μέτρων και ιππεύει την ορεινή γυμνότητα της κορυφογραμμής. Είναι πέρασμα για την είσοδο στα νότια τείχη του Ταΰγετου και φυσικά στην καρδιά του συναρπαστικού δάσους της Βασιλικής.

Εδώ πρέπει να πούμε πως το πολύ ιδιαίτερο αυτό δάσος, το πλουσιότερο της Πελοποννήσου, με τη μικτή σύνθεση και την απολαυστική βοτανική ποικιλία των ειδών του, δεν

ευοδώθηκε να τύχει από την επίσημη πολιτεία προστατευτικής ενίσχυσης ή αναγνώρισης και υπαγωγής του στους αναγνωρισμένους Εθνικούς Δρυμούς. Κατά τα άλλα, σύμφωνα με την Πολιτεία, η Αττική έχει δύο Εθνικούς Δρυμούς, αυτόν της Πάρνηθας κι εκείνον του Σουνίου...

Αφήνοντας τη Μονή της Γιάτριας και ύστερα από εννέα χιλιόμετρα καλού χωματόδρομου, φτάνουμε στη θέση **Αη-Γιαννάκης** του υψώματος της **Χιονίστρας**, όπου συναντάμε μεγάλη και χαρακτηριστική διασταύρωση. Από δυτικά και ψηλά από το βουνό έρχεται ένας άλλος δρόμος, χωμάτινος και φαρδύς, που έχει προέλευση την **Καρδαμύλη** της Μεσσηνίας. Στη διασταύρωση αυτή που αποτελεί πύλη εισόδου και φυσικό παρατηρητήριο όλου του δάσους, ξεδιπλώνεται η θέα των μεγάλων και εντυπωσιακών κορυφών του Ταΰγετου, καθώς οι τελευταίες κατεβαίνουν ως το δασόοριο της Βασιλικής, δημιουργώντας μια σπάνια εικόνα αλπικού και πυκνοδασωμένου συνάμα συστήματος.

Αυτό το σημείο, που είναι και η μοναδική πύλη του δασικού συμπλέγματος, βρίσκεται μόλις κάτω από την τελευταία μεγάλη κορυφή του νότιου Ταΰγετου, τη **Μαυροβούνα**. Η Μαυ-

ροβούνα, που έχει υψόμετρο **1.909** μέτρων αποτελεί και το τελευταίο ορεινό δάχτυλο του Ταΰγετου, που αλλιώς αποκαλείται και **Πενταδάκτυλος**...

Για την ιστορία αναφέρουμε πως οι πέντε χαρακτηριστικές κορυφές του Ταΰγετου είναι, από βορρά, η **Νεραΐδοβούνα** ή **Γούπατα** (**2.032**), το **Σπανακάκι** (**2.024**), μια ανώνυμη (**2.229**), ο **Προφήτης Ηλίας** (**2.405**), η ψηλότερη κορυφή, που μαζί με το **Χαλασμένο Βουνό** (**2.204**) αποτελούν μια ενιαία οριζόντια κορυφογραμμή και η **Μαυροβούνα** (**1.909**).

Ανάμεσα στη Μαυροβούνα και τον Προφήτη Ηλία, την ψηλότερη δηλαδή κορυφή του Ταΰγετου, ανοίγει σα βεντάλια και χάνεται στα ριζά των κορυφών το πυκνοστοιχημένο δάσος της Βασιλικής. Είναι μικτό δάσος κι αποτελείται από μαυρόπευκα, πουρνάρια, βελανιδιές και έλατα.

Αφήνω το αυτοκίνητο εδώ και κατηφορίζω μέσα στο δάσος, αρχίζοντας την πορεία μου, με θέα πάντα τις απέναντι γυμνές και χυμένες κορυφές του Ταΰγετου. Σε λιγότερο από πέντε λεπτά φτάνω στο **Δασοφυλάκειο** και στον τσίγκινο οικισμό του **Αγίου Παντελεήμονα**. Εδώ κατοικοεδρεύουν οι κτηνοτρόφοι και όσοι ασχολούνται με τη γεωργία. Τα σπιτάκια τσί-

γκινα ή ξύλινα είναι χωμένα μέσα στο δάσος κι έχουν πρόχειρες αυλές και νιπτήρες, κρεμασμένους στα κλαδιά των δέντρων. Επικρατεί απόλυτη ησυχία και τάξη. Το εκκλησάκι του Αγίου Παντελεήμονα έχει ξαναχτιστεί κι από πέτρινο, με τοίγκινη στέγη, που ήταν το παλιό, κτίστηκε κι άλλο δίπλα του, με τοιμέτο και πέτρινη στέγη. Έχουν γούστο δύο όμοια εκκλησάκια, δίπλα-δίπλα, με διαφορετικό υλικό φτιαγμένα.

Ο δρόμος συνεχίζει να κατηφορίζει και με μία μεγάλη τραβέρσα γυρίζει νότια ανοίγοντας απέναντί μου τον ψηλόκορμο ορεινό παράδεισο του Ταϊγέτου. Το δάσος είναι εξαπλωμένο μέχρι τις παρυφές του, ενώ στο βάθος διακρίνεται και ο πυρήνας της Βασιλικής.

Εδώ, στην καρδιά της Βασιλικής, αναπτερώ-

νεις τα κομμένα φτερά της ζωής σου. Ξανακολλάς τα διαλυμένα σου μέλη. Κι αναρωτιέσαι: Πόσα δίνεις γι αυτή την καρδιά; Ασφαλώς, όλα σου τα πλούτη. Κι ό,τι άλλο χρειαστεί, από αίμα και σώμα επίσης...

Όμως εδώ στην καρδιά του δάσους σχηματίζεται και μια μεγάλη ρεματιά που διασπάται στη συνέχεια και διχαλώνει το κεντρικό νεύρο του πυκνού δάσους.

Αφήνω δεξιά μου τον δρόμο που ανηφορίζει για τον κτηνοτροφικό οικισμό του Αγίου Δημητρίου, (καλοκαιρινός μόνο), όπου και τερματίζει και παίρνω το αριστερό, κατηφορικό στην αρχή, παρακλάδι του δασικού δρόμου, που οδηγεί στην καρδιά της Βασιλικής.

Από εδώ αρχίζουν τα ωραία. Νιώθω πως έχω

εγκαταλείπει τον κόσμο που κι όλες βρίσκεται μακριά μου, κάμποσες ώρες δρόμο, κι αδράχτω την αίσθηση της απόλυτης ελευθερίας, από τα μαλλιά.

Ένα απόλυτο βουκολικό τοπίο γεννιέται στα μάτια μου. Μερικές διάσπαρτες μικροκοιλάδες ανοίγονται σαν βεντάλια δεξιά κι αριστερά. Σπιτάκια με οβελίσκους και επικλινείς ξύλινες στέγες, βγαλμένα από παιδικά λευκώματα παραμυθιών, πλασιώνουν το δασύ και βαθυπρό-

σινο στρώμα του συμπλέγματος. Κήποι αραϊών εσπερίδων διαστέλλουν την έκπληξη των ματιών. Η απουσία ανθρώπων και βοσκημάτων, η απόλυτη μοναξιά κι ο σπουδαίος και πολυσήμαντος λόγος που εκπέμπει τούτη δω η απέραντη γειτονιά των αγγέλων, με οδηγούν κατευθείαν στους λειμώνες της Εδέμ. Δε χορταίνω να διαβάξω και ν' αναγνωρίζω τον εαυτό μου, όπως ήταν πριν γεννηθεί κι εγκλωβιστεί στην τάξη και την αρμονία του πολιτισμού. Είμαι

πια ένας απολίτιστος και καθαρός μοχλός φυσικών κινήματων, που δεν έχει καν συνείδηση του σκοπού και των προορισμών του.

Αυτό το δάσος, με το πάνδημο και μυροβόλο πράσινο. Τις κορυφές των λαμπερών του δέντρων, το λείο και απαλό δέρμα της χλοώδους γης, τις σπηλιές του φωτός, τις αναθυμιάσεις των ευωδιών, την αείρωση γκρίνια των πουλιών και την εκρηχτική του γαλήνη με εισάγει καταιγιστικά στην πιο όμορφη, χαμένη όμως,

ανθρώπινη αίσθηση, αίσθηση που την εξάτμισε, ηθελημένα και συνειδητά, ο σύγχρονος καθετήρας της ζωής. Ανελκώω από τα βάθη της ιστορίας μου βιώματα κρυμμένα και ζεστές ζωϊκές κλειδώσεις και αρμούς των φυσικών μου ενστίκτων.

Βαδίζω πια απελευθερωμένος από την ανάγκη της "επιστροφής", αλλά και της επανένταξης στο σύστημα αξιών που πρόταξε και κατάρτισε η καταναλωτική μας μανία. Νιώθω γυμνός από περιττά και αναγκαία στολίδια, από αρετές του αστικού μας πολιτισμού, από "πρέπει" και "μη", από την τάξη που επινόησε και εφαρμόζει, χιλιάδες χρόνια, στη ζωή μας ο ηθικός κώδικας της ανθρώπινης ιστορίας, από τη θρησκεία και την ηθική, και όλα τα παράγωγά τους. Ετούτη η θρησκεία των απολίτιστων ζώων κι αυτή η ηθική των θάμνων και των ερπετών είναι που δικαιώνει την αρετή του σύμπαντος θεού και τη θεϊκή μεγαλοπρέπεια της αληθινής μας φύσης.

Προχωρώ στη μέση μιας λεωφόρου ζωντανών, ανάμεσα από δέντρα και εύκρατη γλόη, από σπάνια αγριολούλουδα κι από φωλιές μελισσών και ζούμπερων, παραμερίζοντας κλωνάρια από φτέρες και χαρές, ανενόχλητος πια από επιφυλάξεις, ντροπές, μονομανίες, εγωπάθειες, κρίματα και πάθη. Μόνα μου πάθη η αναρρόφηση της ζωής κι η σπατάλη των εικόνων της. Αποφεύγω τις ρωγμές και τα σχίσματα των κατοτοπιών. Κάθε βραχάκι που ορθώνεται μπροστά μου και κάθε ρήγμα που ανοίγεται στα πόδια μου δεν είναι παρά ο φυσικός μου κύκλος, η ρήτρα του θεού κι η αρχέγονη μήτρα της ζωής.

Αυτό το κατηφορικό μονοπάτι που παίρνω στο τέρμα του δρόμου είναι απελπιστικά όμορφο. Φυτεμένο λες με σοφία και οδηγημένο από νόες πληθωρικούς που κατευθύνουν τη ζωή. Πληθώρα οι πινακίδες που είναι καρφωμένες στα δέντρα, (**E4** και **32**), δεν κάνουν άλλο παρά να επισημαίνουν την ανθρώπινη παρουσία της ύλης.

Το μονοπάτι που παίρνω ακολουθεί το βαθύ ρέμα που ύπερα σχηματίζει το μεγάλο φαράγγι του **Βυρού**. Στη θέση **Κακιά Σκάλα**, μια ιδιαίτερα περιπλοκή και ελαφρά επικίνδυνη ζώνη του Ταυγέτου, συναντώ τον σταυρό των μονοπατιών που οδηγούν πια στην κορυφή του Προφήτη Ηλία. Το μονοπάτι παρακάμπτει τη

Η Μονή Αγίου Σαμουήλ, από όπου ξεκινάει η χωμάτινη ανάβαση των 21 κλμ για το δάσος της Βασιλικής.

μεγάλη **Μαδάρα**, περνάει το **Ποτιστό** και φτάνει στην κορυφή του Αη-Γιώργη, στη **Μουσιγιά**. Από εδώ αντικρίζω την περήφανη και βελούδινη κορυφή του Προφήτη Ηλία κι ανακρούω πρύμνα. Η επιστροφή γίνεται μέσω του οικισμού του **Αγίου Δημητρίου**, αφήνοντας αριστερά μου τους **Πενταυλούς** και το δρόμο που κατευθύνεται στο ορειβατικό καταφύγιο, στη θέση **Βαρβάρα**. Είμαι πάντα μέσα στο ολομέταξο δάσος της Βασιλικής, που καθώς βλέπω είναι απέραντο και συνεχές, δίχως διαλείμματα και γυμνές πλαγιές. Ο δρόμος που παίρνω με γυρίζει στην αρχική διασταύρωση και με φέρνει στον τσίγκινο οικισμό του Αγίου Παντελεήμονα και στο Δασονομείο της Βασιλικής, όπου άφησα το αυτοκίνητό μου.

Σε χίλια μέτρα περίπου και στη μεγάλη διασταύρωση του Αγιαννάκη τώρα στρίβω δεξιά και παίρνω την κατεύθυνση της Καρδαμύλης, αντί για τη Μονή της Γιάτριάς.

Κάνω μία στάση για κολατσιό και στρώνω απάνω στις πευκοβελόνες όλο μου το βιος. Κάθονται διπλοπόδι και ξετυλίγω την παλιά καρό πετσέτα, που μέσα της είναι βαλμένα με τάξη

όλες του κόσμου οι λιχουδιές. Μια ντομάτα, λίγες ελιές και ζυμωτό ψωμί απ' το χωριό της μάνας μου. Κι έφαγα. Κι ευφράνθηκα όσο ποτέ άλλοτε. Με θέα τον κραταίο Πενταδάχτυλο, με τα κρόκινα αποφεγγίσματα του δειλινού, τις κάμπιες που με γυροφέρνουν, τις μεθυσμένες τρύλιες των πουλιών μα και κείνο το αλλόκοτο, το μέσα τοπίο της καρδιάς.

Σηκώνομαι μουνδιασμένος από τη σωρευτική ευδαιμονία και συνεχίζω το οδοιπορικό μου. Περνάω κάτω από την κορυφή της Μαυροβούνας και βγαίνοντας από το δάσος φτάνω σε ένα από τα ωραιότερα τοπία της Πελοποννήσου. Η αγριάδα των πυχώσεων και ο διαμελισμός των βουνών μου χαρίζουν μιαν εικόνα ανεπανάληπτη. Στέκομαι να προσευχηθώ. Στη μία και μόνη, άγια αίσθηση της ομορφιάς. Που μου δωρίζει η άπλετη και κατά ριπές αισθαντική θέα του Μεσσηνιακού κόλπου και των ορεινών διαμελισμών που κατηφορίζουν τρυφερά προς τη θάλασσα.

Περπατώ ολόκληρο το σώμα μιας απίστευτης και νευρώδους ορεινής ομορφιάς, της νότιας απόληξης του Ταΰγετου και μάλιστα του

Το καστράκι του Κιτρινιάρη βρίσκεται απέναντι από την Μονή του Αγίου Σαμουήλ.

Το δύσβατο τοπίο της Μαυροβούνας όπου ανασχέθηκαν οι ορδές του Ιμπραήμ, κατά την προέλασή τους στον Ταΰγετο.

Μεσσηνιακού, που καταλήγει, διανύοντας μια απόσταση εικοσιένα χιλιομέτρων, στο μοναστήρι του **Αγίου Σαμουήλ**, δυό χιλιόμετρα έξω από τη **Σαϊδόνα**. Εδώ συναντώ και την άσφαλτο. Αφήνω για λίγο το δρόμο κι από κουφωτό μονοπάτι ανεβαίνω στο εγκαταλειμμένο μοναστήρι. Μια απέραντη θλίψη με κυριεύει για την κατάντια του. Στο εσωτερικό του, που ευτυχώς

ήταν ανοιχτό, θαυμάζω τις πανέμορφες τοιχογραφίες του μεσαίωνα. Γυρίζω στο δρόμο κι αφού περιεργαστώ και κείνο το αλλοπρόσαλλο καστράκι του **Κιτρινιάρη**, απέναντι από τη Μονή, παίρνω την άσφαλτο που με οδηγεί, ύστερα από πεντέμιση χιλιόμετρα, μέσα στο πλούσιο και μπαλκονάτο **Εξωχώρι**. Χαμένος από τις φωνές και τα πάθη των μικροανθρώπων

το εγκαταλείπω εσπευσμένα και ύστερα από συνολική διαδρομή τριανταδύο (32) χιλιομέτρων, από την καρδιά της Βασιλικής, φτάνω στην **Καρδαμύλη**. Ήδη έχει σουρουπώσει, μα εγώ έχω ακόμη χαράματα. Η ζωή συνεχίζεται με άλλους ρυθμούς εδώ, μα εμένα η καρδιά μου έχει γοητευθεί, κατακτηθεί και παραμένει στο σώμα της πανέμορφης Βασιλικής. Στο σώμα μιας ψυχής που πάλλει κάτω από τις τραχιές σκιές του ομορφότερου βουνού της Πελοποννήσου. Του Πενταδάχτυλου...

ΣΗΜΕΙΩΣΗ

Όλη αυτή η διάσχιση, με αφετηρία το Γύθειο και μες από τις ομορφιές του νότιου Ταυγέτου, τη Μονή Γιάτρισας, το δάσος της Βασιλικής, τα μονοπάτια του Βυρού, τη Μονή Σαμουήλ, το Εξωχώρι, και τερματισμό την Καρδαμύλη, απαιτεί ανάλωση δύο ημερών. Γίνεται σε μια μέρα (η ασφάλτινη, η χωμάτινη και πεζοπορική διαδρομή) μόνο από αυτούς που κατέχουν καλά το πεδίο και τους τομείς ανάγνωσης των κλιμάκων.

Η Ελλάδα δεν τελειώνει πουθενά...

i πληροφορίες

Τμήμα χάρτη Πελοπόννησος, 1 : 250.000 των εκδ. Ανάβαση.

Χιλιομετρικές αποστάσεις:

Από Λακωνία :

- ♦ Αιγές (Διασταύρωση Γυθείου) - Σελεγούδι : 16,6 χλμ,
- ♦ Σελεγούδι - Μονή Γιάτρισας: 9,2 χλμ,
- ♦ Μονή Γιάτρισας- Αϊ-

Γιαννάκης: 8,1 χλμ,
♦ Αϊ-Γιαννάκης - Αϊ-Δημήτρης: 9,1 χλμ.

Προς Μεσσηνία :

- ♦ Αϊ-Γιαννάκης - Άγιος Σαμουήλ: 12,8 χλμ,
- ♦ Άγιος Σαμουήλ - Εξωχώρι: 5,4 χλμ,
- ♦ Εξωχώρι - Καρδαμύλη: 8 χλμ.

Σύνολο διαδρομής: 64,2 χλμ...

Άριστο βοήθημα αποτελεί ο χάρτης της ANABΑΣΗΣ, Πελοπόννησος 8.1, με κλίμακα 1:50.000, συμβατός με GPS.